ЛИТОВСКІЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

№ 82.

KURYER LITEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 14-го Октября — 1838 — *Wilno. Piątek. 14-go Października.*

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 3-го Октября.
Высочайшая Грамота.

Нашему Генералъ-Лейтенанту, Начальнику 1-го Отдѣленія Черноморской прибрежной линіи, *Раевскому 1-му.*

Предводительствуя отрядомъ войскъ, дѣйствующихъ на восточномъ берегу Чернаго моря противу непріязненныхъ Намъ Горскихъ племенъ, вы вполнѣ оправдали надежды и ожиданія Наши. Быстрое занятіе устья рѣкъ Туапсе и Шапсухо, исполненное съ совершеннымъ успѣхомъ и почти безъ потери съ Нашей стороны, свидѣтельствуютъ объ отличныхъ вашихъ военныхъ дарованіяхъ и благоразумной распорядительности; а при оборонѣ судовъ, претерпѣвшихъ крушеніе близъ устья Туапсе, и спасеніи ихъ экипажей, вы являли собою примѣръ отличной храбрости, непоколебимаго мужества и твердости. Столь же достохвальны попеченія ваши о благосостояніи ввѣренныхъ вамъ войскъ, въ коихъ, при всѣхъ перенесенныхъ ими трудахъ, число больныхъ самое незначительное. Изъявляя вамъ, за столь полезное служеніе ваше, особенную Нашу признательность и благоволеніе, Мы, въ вящшее ознаменованіе оныхъ, Всемилостивѣйше жалуемъ васъ Кавалеромъ *Императорскаго и Царскаго Ордена Нашего Бѣлаго Орла*, коего знаки присемъ препровождая, пребываемъ Императорскою Нашею милостію къ вамъ благосклонны.

На подлинной Собственною Его Императорскаго Величества рукою подписано:

НИКОЛАЙ.

Въ Г. Веймарѣ.
28 Августа (9 Сентября) 1838.

(*Рус. Ин.*)

Супруга Генерала отъ Инфантеріи Графа *Воронцова*, Графиня Елисавета *Ксаверьевна*, Всемилостивѣйше пожалована 15 (27) Августа въ Штатсъ-Дамы къ Ея Императорскому Величеству, Государынѣ Императрицѣ. (*С. В.*)

— Въ городѣ Сызранѣ, Симбирской Губерніи, 13 минувшаго Сентября былъ пожаръ, коимъ при необыкновенно-сильномъ вѣтрѣ, въ продолженіи 12-ти часовъ, не смотря на всѣ усилія къ утушенію, принятыя мѣстною пожарною командою, военными чинами и жителями, истреблено 572 обывательскихъ дома, также нѣкоторыя особыя строенія и повреждена городская Церковь.

Государь Императоръ, по полученіи о семъ свѣдѣнія, Высочайше повелѣть соизволилъ въ пособіе пострадавшимъ отъ пожара жителямъ, сверхъ суммы 15,000 рублей, назначенной изъ вспомагательнаго капитала Министерства Внутреннихъ Дѣлъ, выслать еще 37,000 рублей и раздать изъ оныхъ въ пособіе бѣднѣйшимъ жителямъ 25,000 рублей отъ имени Государя Императора, 5,000 рублей отъ имени Ея Императорскаго Величества и 7.000 рублей отъ имени Ихъ Императорскихъ Высочествъ Великихъ Князей и Великихъ Княженъ. Исполненіе сего поручено Флигель-Адъютанту Его Императорскаго Величества Полковнику *Пашкову*. (*Спб. В.*)

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 3-go Października.
Naywyższy Dyplomat.

Naszemu Jenerał-Porucznikowi, Naczelnikowi 1-go Oddziału Czarnomorskiej linii przybrzeżnej *Rajewskiemu 1-mu.*

Dowodząc oddziałem wojsk, działających na wschodnim brzegu morza Czarnego przeciw nieprzyjaźnych Nam pokoleń Górali, w zupełności odpowiedzieliście nadziejom i oczekiwaniom Naszym. Szybkie zajęcie ujścia rzek Tuapse i Szapsucho, wykonane z zupełnym skutkiem i prawie bez straty z Naszej strony, świadczą o waszych odznaczających się talentach wojskowych i roztropném rozrządzeniu; a w obronie okrętów, które poniosły rozbicie się blisko ujścia Tuapse, i uratowaniu ich ekwipażów, dawaliście z siebie przykład odznaczającej się waleczności, niezachwianego męztwa i stałości. Również jest chwalebną wasza pieczołowitość o dobry byt powierzonych wam wojsk, w których, obok wszystkich poniesionych przez nie trudach, liczba chorych bardzo jest nieznacząca. Oświadczając wam, za tak pożyteczną służbę waszą, szczególną Naszę wdzięczność i zadowolenie, dla tém lepszego ich oznamionowania, Najłaskawiej mianujemy was Kawalerem *Cesarskiego i Królewskiego Naszego Orła Białego*, którego znaki przy tém załączając, zostajemy Cesarską Naszą łaską ku wam przychylni.

Na autentyku Własną Jego Cesarskiej Mości ręką podpisano:

W m. Wejmarze.
28 Sierpnia (9 Września) 1858 r.

NIKOŁAJ.

(*R. In.*)

Małżonka Jenerała Piechoty Hrabiego *Worońcowa*, Hrabina Elżbieta *Ksawerówna*, Najłaskawiej mianowana 15 (27) Sierpnia Damą Stanu Najjaśniejszej Cesarzowej Jej Mości. (*G. S.*)

— W mieście Syzranie, w Gubernii Simbirskiej, 13 przeszłego Września, był pożar, w którym przy nadzwyczajnie mocnym wietrze, w przeciągu 12-tu godzin, pomimo wszystkich usiłowań do ugaszenia, przedsięwziętych przez miejscową komendę pożarną, wojskowych i mieszkańców, zgorzało 572 domów, tudzież niektóre osobne budowy i została uszkodzona Cerkiew mieska.

Cesarz Jego Mość, po otrzymaniu o tém wiadomości, Najwyżej rozkazać raczył na zapomogę mieszkańcom, którzy ucierpieli w tym pożarze, prócz summy 15,000 rubli, przeznaczonej z kapitału zapomogowego Ministeryum Spraw Wewnętrznych, posłać jeszcze 37,000 rubli i rozdać z nich na wsparcie uboższym mieszkańcóm 25,000 rubli w imieniu Cesarza Jego Mości, 5 000 rubli w imieniu Cesarzowej Jej Mości i 7,000 rubli w imieniu Ich Cesarskich Wysokości Wielkich Xiążąt i Wielkich Xiężniczek. Wypełnienie tego poruczono Skrzydłowemu Adjutantowi Jego Cesarskiej Mości Półkownikowi *Paszkowu.*

— Въ слѣдствіе представленія Г. Попечителя Дерптскаго Учебнаго Округа, Г. Министръ Народнаго Просвѣщенія разрѣшилъ учредить въ Г. Валкѣ Училище, въ которомъ ученики тамошнихъ ремесленниковъ могли бы въ Воскресные дни пріобрѣтать необходимыя для нихъ познанія въ Законѣ Божіемъ, чтеніи письмѣ и Ариѳметикѣ.

Окончаніе циркулярнаго предписанія Г. Министра Финансовъ, относительно разрѣшенія нѣкоторыхъ частныхъ вопросовъ и обстоятельствъ, открывшихся по акцизу съ приготовленнаго табака.

16) *По §§ 18 и 19.* Въ случаѣ порчи табака, по какой либо чрезвычайной причинѣ, въ картузахъ, или другихъ помѣщеніяхъ съ бандеролями, на фабрикахъ, требующей перебивки табака, казенныя палаты, по освидѣтельствованіи испорченныхъ бандеролей мѣстною полиціею, совокупно съ тѣмъ, кому предоставленъ надзоръ, буде кто особо на то назначенъ, разрѣшаютъ, по просьбамъ фабрикантовъ, безплатную выдачу другихъ, такихъ же, бандеролей, для замѣна испорченныхъ, кои должно истреблять, и о каждомъ дозволеніи доносятъ мнѣ.

17) *По § 20.* Содержаніе сего § разумѣется собственно о табакѣ крошеномъ, тертомъ, въ руляхъ и каротахъ; сигары же могутъ быть продаваемы и иначе, какъ сказано въ примѣчаніи къ § 49.

18) *По §§ 22 и 23.* Само по себѣ разумѣется, что и помѣщики, имѣющіе въ своихъ селеніяхъ фабрики или заведенія для табака, могутъ, на основаніи примѣчанія къ § 23, продолжать содержаніе оныхъ, съ моего разрѣшенія и съ обязанностію сообразоваться съ положеніемъ, о непродажѣ приготовленнаго табака безъ бандеролей.

19) *По § 24.* Въ семъ § опредѣляется число однѣхъ лавокъ, безъ воспрещенія имѣть фабриканту и болѣе одного покоя для кладовой, въ томъ же домѣ, смотря по надобности.

20) *По § 30.* Изъ объясненія 8 явствуетъ, что въ табачныхъ лавочкахъ дозволяется продажа не только табаку въ натуральныхъ листьяхъ, но и тертаго и крошенаго, подходящаго подъ бандероли въ 16, 12 и 8 коп. на фунтъ.

21) *По § 34.* Книги сіи, равно какъ и записки, не воспрещено вести на всякомъ мѣстномъ языкѣ, а Евреямъ, на основаніи положенія о нихъ.

22) *По § 36.* При входѣ для ревизіи, на фабрики и домашнія заведенія, наблюдать, чтобы не было производимо помѣшательства и напрасной остановки въ дѣйствіяхъ фабрики, или заведенія.

23) *По § 45.* Хотя бы въ одномъ и томъ же домѣ, или семействѣ, и больше одного человѣка, какъ то два или три, занимались домашнимъ приготовленіемъ табака для собственнаго употребленія; то таковое обстоятельство, само по себѣ, не можетъ служить обличеніемъ въ содержаніи тайнаго домашняго заведенія, лишь бы табакъ не былъ продаваемъ постороннимъ.

24) *По § 50.* Повѣрку вѣса табака должно относить къ выставленному на продажу въ лавкахъ и лавочкахъ, но не къ находящемуся внутри фабрикъ, домашнихъ заведеній и кладовыхъ.

25) Къ повѣркѣ вѣса всего количества табака, находящагося въ лавкѣ, или лавочкѣ, приступать не иначе, какъ только тогда, когда нѣкоторые картузы и другія помѣщенія съ табакомъ, выбранные наугадъ, окажутся невѣрными и дадутъ, за тѣмъ, справедливо подозрѣніе.

26) Какъ табакъ, въ натуральномъ его видѣ, чрезъ приготовленіе, то есть, крошеніе, треніе, дѣланіе сигаръ, рулей и каротъ, теряетъ значительную часть своего вѣса, такъ, что изъ извѣстнаго количества натуральнаго табака, выходитъ приготовленнаго гораздо менѣе, и въ различномъ размѣрѣ; то надзирающіе надъ табачнымъ промысломъ не должны входить на фабрикахъ и домашнихъ заведеніяхъ въ сравненіе количествъ натуральнаго и приготовленнаго табака, а наблюдать только за исполненіемъ акцизныхъ правилъ по прочимъ предметамъ, въ положеніи объ акцизѣ означеннымъ.

27) *По § 51.* Какъ допускаемая на 8 и 10 % разница въ вѣсѣ табака, въ картузахъ и другихъ помѣщеніяхъ, иногда можетъ превышать сію мѣру, по непредвидимымъ причинамъ; то въ такомъ случаѣ, предварительно рѣшенія о семъ дѣла, казенныя палаты обязаны мнѣ представлять поданныя оправданія фабриканта, или хозяина домашняго заведенія.

28) *По § 56.* Содержаніе сего §, касательно снабженія табака бандеролями, относится, по силѣ 2 пункта онаго, только къ находящемуся въ лавкахъ и лавочкахъ для продажи; но табакъ, содержимый въ кладовыхъ, можетъ быть и безъ оныхъ, до разсылки, или выноски въ лавку.

— Na skutek przedstawienia P. Kuratora Dorpackiego Okręgu Szkolnego, P. Minister Narodowego Oświecenia, dozwolił założyć w m. Walku Szkołę, w którejby uczniowie tamecznych rzemieślników, mogli w dni Niedzielne nabywać potrzebne dla nich nauki Religii, czytania, pisania i arytmetyki.

Dokończenie okolnego zalecenia P. Ministra Skarbu, względnie rozstrzygnienia niektórych szczególnych zapytań i okoliczności, wynikłych z powodu akcyzy od przygotowanego tytuniu i tabaki.

16) *Co do §§ 18 i 19.* W razie psucia się tytuniu i tabaki, z jakiejkolwiek przyczyny niezwyczajnej, w kartuzach lub innych pakunkach z banderolami, w fabrykach, potrzebującego przewietrzenia tytuniu lub tabaki, Izby Skarbowe, po zaświadczeniu zepsutych banderoli przez policyą miejscową, łącznie z tym, komu powierzony jest nadzor, jeżeli kto osobno będzie do tego wyznaczony, dozwalają, na prośbę fabrykantów, bezpłatne wydanie innych, takichże banderoli, na zamianę zepsutych, które należy niszczyć, i o każdém dozwoleniu mają mi donosić.

17.) *Co do § 20.* Brzmienie tego § rozumie się właściwie o tytuniu krajanym, tartym, w rollach i karotach; a cygary mogą bydź i inaczej przedawane, jak powiedziano w uwadze do § 49.

18.) *Co do §§ 22 i 23.* Samo z siebie wypada, że i obywatele, mający w swoich wioskach fabryki lub zakłady tabaczne, mogą na osnowie uwagi do § 23, dalej je utrzymywać, za mojém dozwoleniem i z obowiązkiem stosowania się do ustawy, o nieprzedawaniu przygotowanego tytuniu i tabaki bez banderoli.

19.) *Co do § 26.* W § tym oznacza się liczba samych kram, bez zabronienia fabrykantowi mieć i więcej, jak jeden pokoj do składu, w tymże domu, podług potrzeby.

20.) *Co do § 30.* Z 8-go objaśnienia okazuje się, iż w kramkach tabacznych dozwala się przedaż nie tylko tytuniu w liściach naturalnych, ale tartego i krajanego, ulegającego banderolom 16, 12 i 8 kopiejek od funta.

21. *Co do § 34.* Księgi te, równie jak i zapisy, niewzbroniono prowadzić we wszelkim języku miejscowym, a żydom, na osnowie ustawy o nich.

22.) *Co do § 36.* Wchodząc dla rewizyi do fabryk i domowych zaprowadzeń tabacznych, przestrzegać, ażeby nie czynić zamieszania i próżnego mitrężenia w działaniach fabryki lub zaprowadzenia.

23.) *Co do § 45.* Chociażby w jednym i tymże domu, albo rodzinie, i więcej nad jednę osobę, jakoto: dwie lub trzy, zajmowały się domowém przygotowaniem tytuniu albo tabaki dla własnego użycia; tedy okoliczność ta, sama z siebie, nie może służyć za obwinienie o tajemne utrzymywanie zaprowadzenia domowego, byleby tylko tytuń lub tabaka nie były przedawane ustronnym.

24.) *Co do § 50.* Sprawdzenie wagi tytuniu należy odnosić do trzymanego na przedaż w kramach i kramkach, nie zaś do znajdującego się wewnątrz fabryk, zaprowadzeń domowych i składow.

25.) Do sprawdzenia wagi całej ilości tytuniu lub tabaki, znajdujących się w kramie lub kramce, przystępować nie inaczej, jak tylko wówczas, kiedy niektóre kartuzy i inne pakunki z tytuniem, wybrane bez wyboru, okażą się nieprawdziwemi, i dadzą przez to słuszne podejrzenie.

26.) Ponieważ tytuń, w naturalnym swoim kształcie, przez przygotowanie, to jest: krajanie, tarcie, robienie cygarow, roll i karotow, traci znaczną część swej wagi, tak, że z pewnej ilości tytuniu naturalnego, wychodzi przygotowanego daleko mniej, i w różnym rozmiarze; przeto dozierający przemysłu tabacznego nie powinni w fabrykach i zaprowadzeniach domowych czynić porównania ilości, przygotowanego z naturalnym tytuniem, ale tylko przestrzegać około wypełnienia prawideł akcyzy, co do przedmiotow innych, w ustawie o akcyzie opisanych.

27.) *Co do § 51.* Ponieważ dozwolona na 8 i 10 % różnica w wadze tytuniu, w kartuzach i innych pakunkach, może niekiedy przewyższać tę miarę, dla przyczyn nieprzewidzianych; przeto w takim razie, przed rozstrzygnieniem dzieła o tém, Izby Skarbowe obowiązane są przedstawić mi podane usprawiedliwienie się fabrykanta, albo właściciela domowego zaprowadzenia tabacznego.

28.) *Co do § 56.* Brzmienie tego §, względnie opatrzenia tytuniu i tabaki w banderole, na mocy 2-go jego punktu, odnosi się tylko do znajdującego się w kramkach dla przedaży; ale tytuń lub tabaka, utrzymywane w składach, może bydź i bez nich, do czasu rozsyłania, albo przeniesienia do kramy.

Всѣми вышеизложенными разрѣшеніями Казенная Палата имѣетъ руководствоваться во встрѣчающихся случаяхъ, и для отвращенія недоразумѣнія, отъ неизвѣстности оныхъ, дать знать городскимъ полиціямъ—для объявленія табачнымъ промышленникамъ, и земскимъ—для объявленія въ селеніяхъ; почему и прилагаются печатные экземпляры сего циркуляра, и особо экземпляры извлеченія изъ тѣхъ пунктовъ, кои наиболѣе касаются разводителей табака, для разсылки оныхъ Гг. Предводителямъ Дворянства и въ казенныя волости; значительнѣйшимъ же изъ фабрикантовъ и продавцевъ раздавать экземпляры полнаго циркуляра; вообще же посредствомъ чиновниковъ по особымъ порученіямъ и другими способами, всемѣрно содѣйствовать, чтобы разведенію табака и промыслу онымъ, не было затрудненія отъ какихъ либо недоразумѣній.

Если и за симъ Палата найдетъ нужнымъ имѣть какія либо другія разрѣшенія, то объ оныхъ должна представить благовременно, но неина元, какъ по вопросамъ и случаямъ, кои дѣйствительно требуютъ особаго разрѣшенія, чтобы излишними сомнѣніями, или предположеніями о мѣрахъ не нужной строгости, не затруднять хода дѣла или же самихъ промышленниковъ.

Подлинное подписалъ: *Министръ Финансовъ, Генералъ отъ Инфантеріи, Графъ Канкринъ.*

Скрѣпилъ: *Управляющій Департаментомъ, Я. Дружининъ.* (*Ком. Газ.*)

Неизвѣстный благотворитель изъ уроженцевъ Олонецкой губерніи, желая учреждить постоянное призрѣніе для людей бѣдныхъ и престарѣлыхъ на мѣстѣ родины его, пожертвовалъ, въ 1836 году Капиталъ въ 50,000 рублей, для раздачи изъ получаемыхъ съ онаго процентовъ денежныхъ пособій жителямъ Г. Олонца, нуждающимся въ пропитаніи а въ 1837 году, внесъ съ сею цѣлію такой же капиталъ въ пользу жителей Петро-заводска. Въ нынѣшнемъ году, онъ вновь сдѣлалъ приношеніе 50,000 рублей бля бѣдныхъ жителей Повѣнецкаго Уѣзда, особенно нѣкоторыхъ отдаленныхъ селеній онаго, гдѣ, по безплодности почвы, суровости климата и неимѣнію промысловъ, наиболѣе ощутителенъ недостатокъ въ способахъ къ сниканію пропитанія. По доведеніи о семъ до свѣдѣнія Государя Императора, Его Императорское Величество, въ слѣдствіе положенія Комитета Гг. Министровъ, пріемля съ удовольствіемъ пожертвованія помянутаго благотворителя въ пользу бѣдныхъ Олонецкой губерніи, Высочайше повелѣть соизволилъ объявить ему за оныя особенное Монаршее благоволеніе, посредствомъ опубликованія въ Сенатскихъ Вѣдомостяхъ.

— 3-го числа сего мѣсяца, къ общему прискорбію, скончался здѣсь Докторъ Медицины и Хирургіи, Дѣйствительный Статскій Совѣтникъ и Кавалеръ Илья Ивановичъ *Энегольмъ*, на 75-мъ году отъ рожденія. Онъ былъ первый врачъ, промовированный въ Доктора Медицинской Коллегіи въ царствованіе блаженной памяти Екатерины Великой.

Севастополь, 5-го Сентября.

2 Сентабря, въ 5-мъ часу по полудни, прибылъ сюда, Французскій посолъ при Императорско-Россійскомъ дворѣ, Г. Баронъ *де Барантъ.* На Графской пристани ожидали посла Генералы, Штабъ-Офицеры, почетный караулъ и рота солдатъ съ знаменемъ и музыкою; по отданіи Барону де Баранту чести, провели его въ Екатерининскій дворецъ, нарочито для него приготовленный, гдѣ пробылъ онъ нѣсколько минутъ и отправился оттуда осматривать доки. На другой день, 3-го Сентября, объѣхавъ и осмотрѣвъ городъ Севастополь посолъ прибылъ къ 11-ти часамъ, въ адмиралтейство, гдѣ приготовленъ былъ къ спуску 12-ти пушечный бригъ *Аргонавтъ* и одинъ ботъ, которые и спущены весьма удачно, въ присутствіи посла и г. Генерала отъ Инфантеріи Генералъ-Адъютанта *Рота*, прибывшаго въ Севастополь по Высочайшему Повелѣнію для осмотра войскъ, находящихся на работахъ и расположенныхъ по близости города. Въ тотъ же день, въ 2 часа по полудни, происходилъ осмотръ всего корпуса, въ присутствіи посла и многихъ особъ обоего пола на томъ самомъ мѣстѣ, гдѣ за годъ предъ симъ произведенъ былъ Государемъ Императоромъ Высочайшій смотръ этаго же корпуса. (*О.Г.Ц.П.*)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Пруссія.

Берлинъ, 12-го Октября.

Ея Величество Государыня Императрица Всероссійская изволила препроводить въ здѣшнюю дирекцію благотворительнаго общества, посредствомъ Статскаго Совѣтника Шамбо, 1,000 червонцевъ, для раздачи бѣднымъ.

Podług wszystkich wyżej opisanych rozstrzygnień Izby Skarbowe mają postępować w napotykanych zdarzeniach, i dla zapobieżenia niewyrozumień, z przyczyny niewiadomości o nich, dadź wiedzieć policyom mieskim—dla objaśnienia przemyślnikom tabacznym, i ziemskim—dla ogłoszenia we wsiach; dla czego też załączają się drukowane exemplarze tego okolnika, i osobne exemplarze wyjątkow z tych punktow, które się najwięcej odnoszą do zajmujących się uprawą tytuniu dla ich rozesłania PP. Marszałkom Dworzaństwa i do włości skarbowych; znaczniejszym zaś z fabrykantom i przedającym rozdawać exemplarze całego okolnika; w ogólności zaś za pośrednictwem urzędników do szczególnych poleceń i innemi sposobami, wszystkiemi środkami dopomagać, ażeby uprawie tytuniu i przemysłu nim, nie było utrudnienia z powodu jakichkolwiek niewyrozumień.

Jeżeli i potém Izba Skarbowa znajdzie potrzebném jakichkolwiek innych rozstrzygnień, tedy o nich powinna przedstawić wcześnie, ale nie inaczej, jak w zapytaniach i zdarzeniach, które rzeczywiście potrzebują osobnego rozstrzygnienia, ażeby zbytecznemi powątpiewaniami, albo projektami o środkach niepotrzebnej surowości, nieutrudniać toku rzeczy albo też samych przemyślników."

Autentyk podpisał: *Minister Skarbu, Jenerał-Piechoty, Hrabia Kankryn.*

Stwierdził: *Zarządzający Departamentem J. Drużynin.* (*G. R.*)

Niewiadomy dobroczyńca, rodem z Gubernii Ołonieckiej, powziąwszy zamiar obmyślić stały fundusz dla wśpierania ludzi biednych i nachylonych wiekiem w rodzinném swém mieście, złożył w roku 1836 summę 50,000 rubli, dla udzielania z procentów od niej pieniężnego wsparcia mieszkańcóm miasta Ołońca, pozbawionym środkow utrzymania się; w roku zaś 1837 wniosł na powyższy cel takąż samę summę dla mieszkańców miasta Petrozawodska. W roku bieżącym ofiarował znowu summę 50 tysięcy rubli dla ubogich mieszkańców powiatu Powienieckiego, a w szczególności niektórych oddalonych wiosek, gdzie z przyczyny nieurodzajności gruntow, ostrości klimatu i braku przemysłu, najwięcej czuć się daje niedostatek sposobow wyżywienia. Po doniesieniu o tém Najjaśniejszemu Panu, Jego Cesarska Mość, po nastałej decyzyi Komitetu Ministrów, przyjmując z ukontentowaniem ofiary, uczynione przez niewiadomą dobroczynną osobę na rzecz biednych mieszkańców Gubernii Ołonieckiej, Najwyżej polecić raczył, oświadczyć jej za te ofiary szczególne Monarsze zadowolenie, przez ogłoszenie w gazecie Senackiej.

— W dniu 3-m b. m., zakończył tu, z żalem powszechnym, życie Doktor Medycyny i Chirurgii, Rzeczywisty Radźca Stanu i Kawaler *Eneholm*, przeżywszy lat 75. Był to pierwszy medyk, który otrzymał stopień Doktora Medycyny za panowania wiekopomnej pamięci Katarzyny Wielkiej.

Sewastopol, 5-go Września.

Dnia 2 b. m., o godzinie 5-ej z południa, przybył tu Poseł Francuzki przy Dworze Cesarsko-Rossyjskim, Baron *de Barante.* W porcie oczekiwali na niego Jenerałowie, Oficerowie, straż honorowa i kompania żołnierzy ze sztandarem i muzyką; a po oddaniu należnych honorów, przeprowadzili go do Ekateryńskiego pałacu, umyślnie dla niego przygotowanego. Wypocząwszy chwil kilka, Poseł udał się dla oglądania przystani. Nazajutrz, to jest: dnia 3-go Września, po objechaniu i obejrzeniu Sewastopola, Poseł przybył o godzinie 11-ej zrana do admiralicyi, gdzie dwunasto-działowy bryg *Argonauta* i jeden bat, spuszczonemi zostały na morze nader pomyślnie, w obecności Posła, tudzież Jenerała Piechoty, Jenerał-Adjutanta *Rotha*, przybyłego do Sewastopola, w skutek rozkazu Jego Cesarskiej Mości, dla odbycia przeglądu wojsk, będących na robotach i rozłożonych w poblizkości miasta. Tegoż samego dnia o godzinie 2-ej z południa, nastąpił przegląd całego Korpusu, w obecności Posła i mnóstwa osób płci obojej, na tém miejscu, na którém przed rokiem tenże sam Korpus miał zaszczyt występować przed Jego Cesarską Mością. (*G.R.K.P.*)

WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

Prussy.

Berlin, 12 Października.

Najjaśniejsza Cesarzowa Jej Mość Rossyjska raczyła przesłać przez Radźcę Stanu Chambeau, tutejszej dyrekcyi ubogich 1,000 dukatów, dla rozdania pomiędzy biednych.

— Сегодня выѣхалъ въ С. Петербургъ чрезвычайный посланникъ и полномочный министръ нашего двора въ С. Петербургѣ, г. *Либерманнъ*.

—Король пожаловалъ орденъ Краснаго-орла третьей степени, чиновнику министерства иностранныхъ дѣлъ, Камеръюнкеру Императорско-Россiйскаго Двора Гр. Михаилу *Хрептовичу*. (*О.Г.Ц.П.*)

Австрiя.

Вѣна, 3-го Октября.

Императорскiй интернунцiй (посланникъ) при Оттоманской Портѣ, Баронъ Штюрмеръ, отправился сегодня изъ Вѣны на пароходѣ, которой ходитъ по Дунаю.

— Изъ Александрiи пишутъ, что Мегмедъ-Али отвѣчалъ консуламъ Европейскихъ державъ, на представленiя ихъ о намѣренiяхъ его, клонящихся къ объявленiю себя независимымъ отъ Порты: что онъ ничего не требуетъ несовмѣстнаго съ выгодами Европы и что бы могло поколебать миръ на Востокѣ; но имѣя уже 70 лѣтъ отъ роду, онъ хотѣлъ бы предъ смертiю обеспечить будущность своего семейства и усыновленныхъ имъ дѣтей. Онъ требуетъ наслѣдственной власти и надѣется, что требованiе его будетъ удовлетворено. Если желанiя его будутъ исполнены, онъ не начнетъ непрiятельскихъ дѣйствiй противъ Порты, что доказываетъ преднамѣренная поѣздка его въ Сенаръ. Онъ не хочетъ однакоже, чтобы воля его была стѣснена дальнѣйшимъ отлагательствомъ, и если не достигнетъ цѣли своей добровольною сдѣлкою и не получитъ въ томъ увѣренiя могущественныхъ державъ, то предприметъ мѣры, которыя признаетъ соотвѣтственными для исполненiя своихъ намѣренiй. Тогда, съ оружiемъ въ рукахъ, будетъ онъ сражаться, но уже не за права наслѣдственной власти, а за безусловную независимость.

Венецiя, 28-го Сентября.

Въ здѣшней газетѣ отъ 26 с. м. помѣщено подробное описанiе торжественнаго обряда бывшаго, по случаю перенесенiя въ сокровищницу церкви Св. Марка Императорскихъ скипетра и державы. Два Императорскихъ коммисара ѣздили въ Миланъ для привезенiя сихъ императорскихъ регалiй. Какъ скоро колокольный звонъ извѣстилъ о приближенiи ихъ къ городу, всѣ жители собрались къ большому каналу, чрезъ который переправлялись коммисары. Когда они прибыли къ Пiачетѣ, Императорскiя регалiи приняли двое городскихъ чиновниковъ, отнесли оныя въ церковъ Св. Марка и положили на табуретѣ при алтарѣ. Кардиналъ - Патрiархъ произнесъ соотвѣтственную обстоятельствамъ рѣчь; послѣ чего рагалiи отнесены въ сокровищницу. (*О.Г.Ц.П.*)

Францiя.

Парижъ, 4 го Октября.

Ахметъ-Фети-Паша, Турецкiй посланникъ при здѣшнемъ дворѣ, прибылъ сюда на сихъ дняхъ изъ Лондона. Въ свитѣ его находятся: Сами-Эфендiй, первый секретарь посольства; Аракаль, переводчикъ, и Бекиръ-Бей, Полковникъ Турецкихъ инженеровъ. Посланникъ имѣетъ порученiе возложить знаки ордена *Нишамъ-Ифтигаръ*: на Ген. Гильемино, бывшаго посланникомъ въ Константинополѣ, Г. Десажъ, начальника политическаго департамента Министерства Иностранныхъ дѣлъ, бывшаго повѣреннымъ въ дѣлахъ при Оттоманской Портѣ; Барона Варенна, Французскаго Министра-Резидента въ Гамбургѣ; Г. Жеберъ, члена Института и Г. Дегранжа, бывшаго переводчика посольства въ Константинополѣ.

— Возвышенiе цѣны хлѣба, сдѣлало неблагопрiятное впечатлѣнiе на рабочiй народъ. Можно съ достовѣрностiю полагать, что дороговизна хлѣба еще увеличится въ другой половинѣ сего мѣсяца, что можетъ еще болѣе раздражить народъ. Голода, впрочемъ, ожидать нельзя, ибо въ цѣлой Францiи урожаи хороши, а настоящiй недостатокъ должно приписать влiянiю заграничныхъ торговыхъ спекуляцiй. Земледѣлiе оказало во Францiи значительные успѣхи. Въ 1815 году сборъ хлѣба едва былъ достаточенъ на прокормленiе 29 миллiоновъ мѣстнаго народонаселенiя; нынѣ достаетъ во Францiи своего хлѣба на прокормленiе 33 мил. жителей и на 20,000,000 фр. вывозится за границу.

6-го Октября.

Легитимистскiй журналъ *l'Europe* сообщилъ письмо изъ Медiолана, посредствомъ котораго, о предположенномъ уже нѣсколько прежде планѣ со стороны Австрiйскаго Правительства, старается дать болѣе обширнѣйшее свѣдѣнiе, чтобы ознакомить съ нимъ Италiянскiя страны и расположить ихъ къ таковому плану. Это планъ заключенiя прежде таможеннаго союза а въ послѣдствiи политическаго

— Dzisia wyjechał do Petersburga nasz nadzwyczajny Poseł i Minister pełnomocny przy dworze Petersburskim, P. *Liebermann*.

— Król ozdobił orderem Orła-Czerwonego trzeciej klassy, Cesarsko-Rossyjskiego Kmerjunkra i Urzędnika w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, Hr. Michała *Chreptowicza*. (*G.R.K.P.*)

Austrya.

Wiedeń, 3-go Października.

Internuncyusz (poseł) Cesarski przy Wysokiej-Porcie, Baron Stürmer, wypłynął dziś z Wiednia, na statku parowym, żeglującym po Dunaju.

— Donoszą z Alexandryi, że Mehmed-Ali oświadczył konsulom Wielkich Mocarstw europejskich, na ich przełożenia względem jego zamiarów, ogłoszenia swej niezależności od Porty, że nic nie żąda, coby się miało sprzeciwiać interessom Europy i narażać mogło na szwank pokój na Wschodzie; atoli licząc lat 70 wieku, pragnie przed zgonem widzieć zabezpieczony los swej rodziny i przybranych dzieci. Żąda dziedzicznego następstwa i spodziewa się pomyślnego załatwienia tego żądania; jeżeli zaś to otrzyma, nie przedsięweźmie żadnych kroków nieprzyjacielskich przeciw Porcie, jak to oczywiście wykazuje zamierzona przez niego podróż do Senaaru. Nie chce jednak mieć rąk związanych i wystawiać los swej rodziny przez dalszą odwłokę. Jeżeli tedy nie osiągnie celu przez ugody dobrowolne i nie uzyska zapewnienia ze strony Wielkich Mocarstw, chwyci się środków, jakie się będą mu zdawały za najskuteczniejsze do przywiedzenia swoich zamiarów do skutku. Z orężem w ręku walczyć będzie, nie o zapewnienie dziedzicznego następstwa, lecz o całkowitą niezawisłość.

Wenecya, 28-go Września.

Tutejsza gazeta z dnia 26 b. m., daje opis odbytej uroczystości, przy złożeniu Berła i Jabłka Cesarskiego w skarbcu kościoła Św. Marka. Dwaj Cesarscy Komisarze udali się do Medyolanu, dla przywiezienia tych znaków godności Cesarskiej; jak tylko dzwony miasta ogłosiły zbliżenie się ich z powrótem do Wenecyi, cała ludność udała się aż do wielkiego kanału, przez który przybywali Kommisarze. Za przypłynieniem do Piazzetta, znaki Cesarskie odebrane zostały przez dwóch urzędników miejskich, wniesione do kościoła Św. Marka i złożone przy ołtarzu na taborecie. Kardynał Patryarcha miał stosowną do okoliczności przemowę; poczém odniesione zostały do skarbcu. (*G.R.P.K.*)

Francya.

Paryż, dnia 4 Października.

Achmet-Fethi Basza, Poseł Turecki przy tutejszym dworze, przybył tu przed kilku dniami z Londynu. W jego orszaku znajduje się: Sami Effendi, pierwszy Sekretarz Poselstwa, P. Arakal, tłómacz i Bekir-Bej, Półkownik Inżenierów Tureckich. Poseł ma zlecenie od swego Monarchy wręczyć ozdoby orderu *Niszam-Iftihar*: Jenerałowi Guilleminot, byłemu Posłowi francuzkiemu w Stambule; P. Desages, naczelnikowi wydziału politycznego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, a dawniej Sprawującemu interessa przy Porcie Ottomańskiej; Baronowi Varenne, francuzkiemu Ministrowi Rezydentowi w Hamburgu; P. Jaubert, Członkowi Instytutu, i P. Desgranges, byłemu tłómaczowi poselstwa w Stambule.

— Podniesione ceny chleba zrobiły nieprzyjemne wrażenie na klassie pracującej, które tém więcej się wzmoże, iż można z pewnością sądzić, że od drugiej połowy b. m. jeszcze wyższe ceny nastąpią. Jednak nie można się obawiać głodu: bo urodzaje w całej Francyi są bardzo dobre, a brak teraźniejszy, należy przypisać rozmaitym wpływom spekulacyjnym zza granicy. Rolnictwo we Frencyi znaczne uczyniło postępy: bo kiedy w roku 1815 zbierano tyle tylko zboża, że ledwie można było wyżywić ludność, z 29-ciu milionów złożoną, dziś wystarcza dla 33 milionów i jeszcze wywożą z kraju za 20,000,000 franków.

Dnia 6.

Dziennik legitymistyczny, *l'Europe*, umieścił list z Medyolanu, przez który, o powziętym już nieco dawniej planie ze strony Rządu Austryackiego, stara się dać nieco obszerniejszą wiadomość, dla obeznania z nim krajów Włoskich i zjednania dlań przychylności. Jestto plan zawarcia naprzód związku celnego, a następnie związku politycznego, pod powagą Austryi i jej supremacyą zupełnie na wzór związ-

подъ покровомъ и предводительствомъ Австріи, совершенно по подобію Германскаго союза. По донесеніямъ упомянутой газеты, Князь Меттернихъ во время теперешняго своего проѣзда чрезъ Италію, сообщилъ мысль эту Италіянскимъ Князьямъ. Сардинія и Неаполь имѣли бы въ этомъ союзѣ каждый по 5 голосовъ, Папа 3, Тоскана, Парма и Лука по 1, Королевство Ломбардо-Венеціанское (или Австрія) 7 голосовъ. Союзное войско, состоялобы изъ 136,000 чел. во время мира и было бы удвоено въ случаѣ войны. Слышно, что только въ Сардиніи и въ Неаполѣ проектъ сей встрѣтитъ затрудненія, но надѣются устранить таковыя, и недалѣе какъ чрезъ нѣсколько мѣсяцевъ дѣло придетъ въ исполненіе. (*C. G.*)

— Многіе полагали, что Швейцарскія дѣла совершенно уже окончены, по той причинѣ, что въ *Journal des Debats* пишутъ, что Французское правительство удовольствовалось добровольнымъ отъѣздомъ Принца Людвика; однако же войска отправленныя на границы, не получили предписаній о возвращеніи, и многіе полки продолжаютъ выступать къ границамъ. Сверхъ того, многіе удивляются, что правительство не обнародуетъ подробностей совѣщаній союзнаго сейма.

8-го Октября.

Въ министерскихъ журналахъ пишутъ, что Египетскій Вице-Король принялъ трактатъ, заключенный съ Турціею.

— Говорятъ, что редакція газ. *Messager* получила чрезвычайнымъ путемъ извѣстіе о выѣздѣ Людвика Бонапарте изъ Швейцаріи.

— Англійскій пароходный фрегатъ *Rhadamant*, ставшій на якорѣ близъ Мальты 21 Сентября везъ нужныя депеши къ своему правительству отъ Адмирала Стопфорда. Когда фрегатъ сей былъ въ открытомъ морѣ, 17 Сентября, близъ острова Сціо, видны были тамъ Англійскій и Турецкій флоты, состоящіе вмѣстѣ изъ 30 военныхъ судовъ разной величины. Капуданъ-паша былъ уже въ Сціо, когда пришелъ Англійскій флотъ. Оба флота салютовали одинъ другому выстрѣлами изъ орудій. Англійскій Капитанъ корабля *Vanguard*, получилъ позволеніе осмотрѣть Турецкій Адмиральскій корабль а равно и одинъ изъ Турецкихъ начальниковъ ѣздилъ на Англійскій корабль. Во время пребыванія тамъ обоихъ флотовъ, на островѣ продолжались празднества. (*О.Г.Ц.П.*)

Англія.

Лондонъ, 2-го Октября.

Со времени отъѣзда Короля и Королевы Бельгійскихъ, въ Виндзорѣ воцарилась глубокая тишина. Лордъ Мельбурнъ живетъ тамъ почти безвыѣздно. Говорятъ, что Королевѣ Викторіи нравится его сообщество, и что Министръ сей имѣетъ на Е. В. большое вліяніе. Утверждаютъ также, что Лордъ Мельбурнъ, исполняя желаніе Герцогини Кентской и Бельгійскаго Короля, убѣдилъ Королеву согласиться на вступленіе въ бракъ съ старшимъ сыномъ Герцога Саксенъ-Кобургскаго, племянникомъ Короля Леопольда, съ сею цѣлію пріѣзжавшаго въ Англію. Говорятъ, что на слѣдующемъ засѣданіи Парламента будетъ внесено посланіе Королевы о принятомъ Ея Величествомъ по сему намѣреніи. Всѣ журналы опровергаютъ теперь разсѣянные прежде слухи, будтобы Герцогъ Немурскій искалъ руки Королевы.

— Султанъ прислалъ въ подарокъ Королевѣ Викторіи драгоцѣнное ожерелье, украшенное брилліантами, рубинами и изумрудами, которое цѣнятъ въ 12,000 фунт. стер. На фермуарѣ изображенъ вензель Султана прекрасными брилліантами. Министръ Иностранныхъ Дѣлъ, Лордъ Пальмерстонъ, получилъ отъ Султана орденъ *Нишамъ-Ифтигаръ*.

5-го Октября.

Королева посѣтила вдовствующую Королеву, которая 2 с. м. выѣхала со свитою изъ Мальборуггауза въ Портсмутъ, откуда отправится на кораблѣ *Hastings* въ Гибралтаръ.

— Императорско-Россійскій Посланникъ Графъ Поццо-ди-Борго, давалъ на дняхъ большой прощальный обѣдъ для Англійскаго Посланника при С. Петербургскомъ Дворѣ, Маркиза Кланрикарда, и всего дипломатическаго корпуса, за исключеніемъ посланниковъ, Испанскаго и Португальскаго.

— Австрійскій посланникъ при здѣшнемъ дворѣ, Князь Эстергази, выѣхалъ третьяго дня съ сыномъ своимъ въ Вѣну, гдѣ пробудетъ до Апрѣля мѣсяца.

— Въ придворной газетѣ извѣщаютъ о назначеніи Г. Джона Мильбанка, бывшаго до сего времени секретаремъ Англійскаго посольства въ С. Петербургѣ, секретаремъ посольства въ Вѣнѣ; Г. Бульвера, бывшаго секретаремъ посольства въ Константинополѣ, секретаремъ посольства въ С. Петербургѣ; Г. Карла Бенкгида, секретаря посольства въ Вашингтонѣ, секретаремъ посольства въ Константинополѣ, а Г.

ku Niemieckiego. Podług wspomnionej gazety, Xiążę Metternich, w przejeździe swym teraźniejszym przez Włochy, udzielił tę myśl Xiążętom Włoskim. Sardynia i Neapol, miałyby w tym związku, każdy kraj po 5 głosów, Papież 3, Toskania, Parma i Lukka po 1, Królestwo Lombardzko-Weneckie (czyli Austrya) 7 głosów. Wojsko związkowe, wynosiłoby 136,000 ludzi w czasie pokoju, a dwa razy tyle na przypadek wojny. Słychać, że tylko w Sardynii i Neapolu napotyka jeszcze ten projekt trudności, ale jest nadzieja, że będą usunięte; i najdalej za kilka miesięcy rzecz do skutku przyjdzie.

— Wiele osób sądziło, że sprawa Szwajcarska jest już zupełnie załatwioną, z powodu umieszczonego w *Journal des Débats* artykułu, iż Rząd francuzki jest całkowicie zadowolony z dobrowolnego odjazdu Xięcia Ludwika; rzecz się jednak ma inaczej: bo dotychczas niewydano odwrótnych rozkazów wojskom, na granice posłanym, i z całej Francyi udają się rozmaite półki ku granicom. Prócz tego zadziwia wszystkich, że Rząd nie ogłasza żadnych szczegółow o naradach sejmu związkowego.

Dnia 8-go.

Dzienniki Ministeryalne głoszą, że Vice-Król Egiptu przyjął traktat handlowy, zawarty z Turcyą.

— *Messager* miał otrzymać wiadomość, drogą nadzwyczajną, o wyjezdzie z Szwajcaryi Ludwika Bonapartego.

— Fregata parowa angielska, *Rhadamant*, która zarzuciła kotwicę przy Malcie, 21 Września, wiozła pilne depesze do swego Rządu od Admirała Stopford. Gdy się znajdowała na wysokości morza, 17 Września, przy Scio, widziano tam floty, angielską i turecką, liczące obie 30 wojennych okrętow rozmaitej wielkości. Kapudan-Basza był już w Scio, kiedy nadpłynęła angielska flota. Obie floty pozdrowiły się wystrzałami. Kapitan angielski okrętu *Vanguard* otrzymał pozwolenie odwiedzenia tureckiego okrętu admiralskiego; również jeden z tureckich dowodzców udał się na okręt angielski. W czasie pobytu obu flot, biesiady odbywały się bez przerwy na pomienionej wyspie. (*G.R.K.P.*)

Anglia.

Londyn, dnia 2-go Października.

Od wyjazdu Króla i Królowej Belgijskich, zupełna w Windsor panuje cisza. Lord Melbourne, prawie tam stale zamieszkał; mówią, że Królowa Wiktorya lubi jego towarzystwo, i że ten Minister miewa na niej wpływ wielki; utrzymują także, że Hr. Melbourne stosując się do życzeń Xiężnej Kent i Króla belgijskiego, skłonił Królową do przychylenia się na zawarcie związków małżeńskich z najstarszym synem Xięcia Sasko-Koburskiego, a synowcem Króla Leopolda, którego bytność w Anglii to miała na celu. Na przyszłém posiedzeniu Parlamentu, ma bydź wniesione poselstwo Królowej ogłaszające przyszłe jej postanowienie. Wszystkie dzienniki zbijają teraz najuroczyściej dawniej rozpisane wieści, jakoby Xiążę Némours miał zamiar starać się o rękę Monarchini.

— Sułtan przysłał Królowej Wiktoryi nader kosztowny naszyjnik z dyamentów, rubinów i szmaragdów, wartujący 12,000 funt. szt. Na fermoarze jest cyfra Sułtana, otoczona najpiękniejszemi dyamentami. Minister Spraw Zagranicznych, Lord Palmerston, otrzymał od Sułtana order *Niszam Iftihar*.

Dnia 5.

— Królowa wdowa, którą, przed jej odjazdem z Malboroughouse, odwiedziła Królowa, wyjechała 2-go bież. m. z całym swoim orszakiem do Portsmouth, skąd udała się na okręcie *Hastings* do Gibraltaru.

— Poseł Rossyjski Hr. Pozzo di Borgo, dawał przed kilką dniami wielki obiad pożegnalny, dla angielskiego Posła przy Rossyjskim dworze, Marg. Clanricarde, tudzież dla ciała dyplomatycznego, z wyłączeniem posłów: hiszpańskiego i portugalskiego.

— Poseł Austryacki przy tutejszym dworze, Xiążę Esterhazy, wyjechał przedwczora ze swoim synem do Wiednia, gdzie zabawi aż do miesiąca Kwietnia.

— Gazeta dworska umieszcza mianowanie: P. John Milbank, dotychczasowego Sekretarza Poselstwa Angielskiego w Petersburgu, Sekretarzem przy Poselstwie w Wiedniu; P. Bulwer, dotychczasowego Sekretarza przy poselstwie w Stambule, Sekretarzem poselstwa w Petersburgu; P. Karola Bankhead, Sekretarza Poselstwa w Washingtonie, Sekretarzem w Stambule; a P. Hudson, Sekretarzem Poselstwa w Washingtonie.

Гудсона, секретаремъ посольства въ Вашингтонѣ.

— На этихъ дняхъ, не взирая на увѣщанія пріятелей своихъ, г. Гамптонъ, поднявшись съ аэростатомъ на высоту 5,000 футовъ спустился на парашютѣ въ Чельтенгамѣ, и только зашибъ себѣ немного лобъ.

— Королева смягчила сентенцію уголовнаго суда, приговорившаго къ смерти секундантовъ въ бывшемъ поединкѣ, въ коемъ одинъ изъ противниковъ убитъ. Е. В. осудила ихъ на двѣнадцати-мѣсячное заключеніе, съ тѣмъ, чтобы послѣдній мѣсяцъ заключенія были они содержимы порознь.

— Въ Министерскихъ Журналахъ пишутъ, что два постановленія изданныя въ этомъ году, ознаменуютъ эпоху въ англійскихъ лѣтописяхъ. Это есть: уничтоженіе равства Негровъ и отмѣненіе заключенія за долги. Свобода Негровъ обнародована 1 Сентября, а содержавшіеся за долги освобождены 1 ч. с. м. Однако число освобожденныхъ въ Лондонѣ должниковъ весьма не велико и составляетъ только 50 чел., ибо 350 чел. остались еще въ заключеніи, по поводу сдѣланныхъ палатою Перовъ изъятій.

— Въ нѣкоторыхъ журналахъ пишутъ, что въ Канадскихъ войскахъ много бѣглыхъ и нижніе чины дезертируютъ не только поодиначкѣ, но даже цѣлыми партіями. Къ сожалѣнію, въ войскахъ посланныхъ въ Восточную Индію оказывается чрезвычайная смертность. (*О.Г.Ц.П.*)

6-го Октября.

На вчерашней биржѣ говорили, что начальникъ Англійскихъ войскъ на западныхъ Испанскихъ берегахъ, началъ переговоры съ Донъ-Карлосомъ; отъ сего ожидали окончанія войны въ Испаніи. Это извѣстіе объясняетъ въ нѣкоторомъ отношеніи высокій курсъ Испанскихъ ассигнацій, въ такое время, когда Христиносскія дѣла, находятся въ затруднительнѣйшемъ нежели когда либо положеніи. (*G. C.*)

Испанія.

Мадритъ, 25-го Сентября.

Генералъ-Маіоръ Фанъ-Галенъ назначенъ начальникомъ центральнаго корпуса и Генер. Капитаномъ Валенціи и Аррагоніи, Генералъ-Маіоръ Нарваэсъ Ген. Капитаномъ Старой Кастиліи, а Генералъ-Маіоръ Ногуерасъ, главноначальствующимъ въ провинціяхъ: Толедо и Ціудатъ-Реаль.

(*изъ франц. газ.*)

Изъ Логроньи пишутъ отъ 29 Сентября, что тамъ ожидаютъ прибытія Ген. Эспартеро, который находится теперь въ Миранда-дель-Эбро. Говорятъ, что Карлистская экспедиція должна переправиться подъ Мендавіею чрезъ Эбро, и что Д. Карлосъ, принявъ надъ оною начальство, пойдетъ прямо на Мадритъ.

(*Изъ Англ. газ.*)

Пароходъ *Phoenix* пришелъ въ С. Себастіанъ 28 Сентября, и высадилъ на берегъ въ Сантандерѣ вспомогательныя войска, посланныя въ сей городъ Генераломъ О'Доннель. Жители этого города теперь только узнали объ экспедиціи Карлистовъ въ Сантану и очень встревожились извѣстіемъ, что непріятельскій отрядъ состоитъ изъ 3,000 чел.

— Изъ Каталоніи пишутъ, что дѣла Д. Корлоса въ этой провинціи, приняли столь же выгодный оборотъ какъ и въ сѣверныхъ провинціяхъ. Баронъ де Мееръ все еще въ Барцелонѣ и не можетъ изъ оной выступить. (*О.Г.Ц.П.*)

Нидерланды.

Амстердамъ, 7-го Октября.

Въ газ. *Handelsblad* пишутъ, что въ скоромъ времени старшій сынъ Принца Оранскаго вступитъ въ бракъ съ дочерью Короля Виртембергскаго, и что по этому случаю, при открытіи засѣданій генеральныхъ штатовъ сего года, внесенъ будетъ проектъ постановленія. (*О.Г.Ц.П.*)

Швейцарія.

Женева, 4-го Октября.

Французскія войска, какъ о томъ уже сказано было, расположились на квартирахъ въ Сенъ-Жени, Же и Фернеѣ, а Офицеры, въ партикулярномъ платьѣ, пріѣзжаютъ въ Женеву осматривать работы, производимыя при укрѣпленіи города и счесть число поставленныхъ орудій. Въ нашемъ городѣ и въ Ваадтѣ, съ дѣятельностію занимаются день и ночь вооруженіемъ города, и для того оставлены даже вседневныя работы, какъ бы война была неизбѣжна. Въ самомъ дѣлѣ, Французскія войска не могутъ отступить не достигнувъ своей цѣли. Укрѣпленія Женевы и оборонительныя средства отъ границъ Франціи, были совершенно ничтожны; ибо никогда опасность не угрожала городу со стороны государства, бывшаго столь долгое время въ дружественныхъ отношеніяхъ съ онымъ. Теперь обстоятельства измѣнились и

—W tych dniach, mimo odradzania przyjaciół, w Cheltenham, spuścił się P. Hampton z balonu ze spadochronem, z wysokości 5,000 stóp, i odniósł tylko lekkie zadraśnienie na czole.

— Wyrok Sądu Kryminalnego, skazujący sekundantów pojedynku, w którym jeden z walczących zabitym został, na karę śmierci, złagodziła Królowa na dwunasto-miesięczne więzienie, z warunkiem, aby w ostatnim miesiącu w odosobnieniu zamkniętymi byli.

— Dzienniki Ministeryalne głoszą, że dwa prawa, w tym roku uchwalone, stanowić będą ważną epokę w dziejach angielskich: to jest: zniesienia niewolnictwa murzynów i kary więzienia za długi. Wolność murzynów ogłoszoną została 1 Sierpnia; a podwoje więzień za długi otworzyły się 1 b. m. Liczba jednak uwolnionych dłużników w Londynie jest nader małą: bo zawiera tylko 50 osób, gdy 350, z powodu wprowadzonych ograniczeń przez Izbę Parów, na dalszy czas w więzieniu pozostanie.

— Czytamy w kilku pismach, że w ostatnich czasach, w wojsku kanadyjskiém wielkie panuje zbiegowstwo, nietylko pojedyńczych ludzi, ale całych gromad. Równie ubolewać potrzeba, że pomiędzy żołnierzami, posłanymi do Indyj-wschodnich, okazała się wielka śmiertelność. (*G.R.K.P.*)

Dnia 6-go.

Na wczorajszej giełdzie mówiono, że dowódzca angielskiej siły zbrojnej zachodnich brzegów hiszpańskich, rozpoczął układy z Don Karlosem; ztąd obiecywano sobie ukończenie wojny w Hiszpanii. Ta wiadomość wyjaśnia w pewnym względzie, stosunkowo wysoki kurs papierów hiszpańskich w takim czasie, w którym sprawa krystynistów, zdaje się stać gorzej, aniżeli kiedykolwiek. (*G. C.*)

Hiszpania.

Madryt, 25-go Września.

Jenerał Major van Hallen, mianowany został dowódzcą wojska śrzodkowego i Kapitanem-Jeneralnym Walencyi i Arragonii, Jenerał Major Narvaes, Kapitanem-Jeneralnym Starej-Kastylii, a Jenerał Major Nogueras, głównym dowódzcą prowincyj: Toledo i Ciudad-Réal.

(*Z gazet francuzkich.*)

Donoszą z Logrońo pod dniem 29 Września, że oczekują tam przybycia Jenerała Espartery, bawiącego w Miranda del Ebro. Słychać, że wyprawa Karolistowska ma pod Mendawią przejść przez Ebro, oraz, że D. Karlos ma stanąć na jéj czele i udać się prosto ku Madrytowi. (*G.R.K.P.*)

(*Z gazet angielskich.*)

Statek parowy *Phoenix*, wrócił do San Sebastian 28 Września, wysadziwszy w Santander posiłki, przesłane pomienionemu miastu przez Jenerała O'Donnel. Mieszkańce tego miastá dopiéro teraz zawiadomieni zostali o pochodzie Karolistów do Santany i nader przerazili się wiadomością, iż wojsko nieprzyjacielskie liczy 3,000 głów.

— Donoszą z Katalonii, że sprawa D. Karlosa w tej prowincyi bierze tak pomyślny obrót, jak w północnych prowincyach. Baron Meer przebywa ciągle w Barcellonie i nie może z niej wyruszyć.

Niderlandy.

Amsterdam, 7-go Października.

Handelsblad donosi, że niebawnie starszy syn Xięcia Oranii poślubi córkę Króla Wirtemberskiego, i że z powodu tego wniesiony będzie projekt do prawa, zaraz przy początku tegorocznych posiedzeń stanów jeneralnych. (*G.R.K.P.*)

Szwaycarya.

Genewa, 4 Października.

Wojska Francuzkie, jak o tém dawniej ogłoszono, stanęły w naznaczonych kwaterach w St. Genix, Gex i Fernej, a Oficerowie w sukniach cywilnych przybywają do Genewy, dla zwiedzenia robót przy utwierdzaniu miasta, tudzież przeliczenia zatoczonych dział. W naszém mieście i w Waadt, pracują dzień i noc z zapałem, nad potrzebném uzbrojeniem, i wszystkie zwyczajne sprawy poświęcono temu przedmiotowi, tak jakby wojna była nieuchronną. Istotnie, Francya nie może cofnąć wojsk swoich przed osiągnieniem zamiarów. Warownie Genewy i jej środki obrony od strony Francyi, były nader mało ważne, ponieważ nigdy nie groziło miastu żadne niebezpieczeństwo od tak dawno sprzymierzonego kraju. Teraz odmieniła się postać rzeczy, a Francuzi znaleźliby więcej oporu, niżeli się spodziewać mogli. Rada rządząca kantonu, w porozumieniu

Французы встрѣтили бы болѣе сопротивленія, нежели они могли ожидать. Правительственный совѣтъ Кантона постановилъ съ общаго согласія жителей: въ случаѣ осады не сдавать города, пока въ валу не будетъ сдѣланъ проломъ, достаточный для входа войскъ. Работами при укрѣпленіи и вооруженіи Женевы, распоряжаетъ извѣстный своею отважностію и весьма заслуженный полковникъ Массе.

Бернъ, 4-го Октября.

Сеймъ единомысленно опредѣлилъ дать отвѣтъ на Французскую ноту въ духѣ представленія Цюрихскаго Кантона, *что удаленіемъ Людвика Наполеона, дѣло рѣшено.* Для составленія отвѣта на выше приведенномъ основаніи назначена Коммиссія изъ членовъ сейма.

5-го Октября.

Греческая Королева пробыла здѣсь нѣсколько времени съ своими Родителями. Е. В. недавно возвратилась изъ путешествія въ горы, и пробудетъ здѣсь до 8 с. м. Королева прохаживается часто въ нашихъ прелестныхъ окрестностяхъ города, богатыхъ живописными видами, и ежедневно восхищается прекраснымъ мѣсто-положеніемъ долины надъ рѣкою Ааръ. Высокая посѣтительница будетъ праздновать здѣсь день своего рожденія (7-го Октября) и послѣ того отправится чрезъ Симплонъ, Миланъ, и Венецію въ Тріестъ.

— На сихъ дняхъ были здѣсь два знаменитые естествоиспытатели: Герцогъ Карлъ Музиньяно (Бонапарте) и Лордъ Боклендъ. Оба имѣли частыя совѣщанія съ нашими учеными.

Тургау, 5-го Октября.

Слышно, что Людвикъ Наполеонъ Бонапарте, предположилъ пригласить на прощальное пиршество всѣхъ охотниковъ кантоновъ Тургаускаго и Ст. Галленскаго.

— Въ Лейпцигской газетѣ пишутъ въ статьѣ изъ Швейцаріи отъ 2 Октября слѣдующее: Миръ между Франціею и Швейцаріею. Вчера Герцогъ Монтебелло получилъ изъ Парижа депеши, въ коихъ Французское правительство объявляетъ, что оно довольствуется отъѣздомъ претендента изъ Швейцаріи.

Швицъ, 28-го Сентября.

Здѣшній правительственный совѣтъ поручилъ своимъ депутатамъ, отправляемымъ на сеймъ, имѣющій быть 1 Октября, чтобы по поводу перемѣны положенія дѣлъ, ходатайствовали они о увѣдомленіи Французскаго посланника о настоящемъ положеніи дѣлъ и старались бы о сохраненіи дружественныхъ отношеній Франціи съ Швейцаріею, безъ нарушенія однакоже неприкосновенности ея правъ. (*О.Г.Ц.П.*)

Турція.

Константинополь, 18-го Сентября.

Слышно, что между Великобританіею и Оттоманскою Портою, заключенъ оборонительный и наступательный союзъ противу Персіи. Непрекращается высылка войскъ въ Азію и въ другія страны; тоже безпрестанно снабжаютъ всѣ Турецкія крѣпости продовольствіемъ и амуниціею.

— *Morning-Chronicle* увѣдомляетъ изъ Константинополя: 12-го Сентября вошла въ сію гавань часть давно ожидаемой Англійской флотиліи, состоящая изъ линѣйныхъ кораблей: *Princess Charlotte*, *Asia*, *Rodney*, *Pembroke* и *Minden*, а равно и фрегатъ *Bellerophon* и бригъ *Wasp*. Говорятъ, что флотилія сія прибыла для понужденія Мегмеда-Али принять условія торговаго трактата, заключеннаго между Турціею и Англіею.

— Извѣстіе, что Султанъ уничтожилъ обыкновеніе продавать должности тому, кто болѣе платитъ, и что впередъ чиновники будутъ получать постоянное жалованье, произвело общее удовольствіе, особенно между просвѣщеннѣйшимъ классомъ. Многіе подали прошеніе на счетъ помѣщенія въ должности. (*О.Г.Ц.П.*)

Разныя извѣстія.

Стеариновыя свѣчи.

Видя неудобство сальныхъ свѣчъ, давно уже придумывали улучшить ихъ, или замѣнить чѣмъ нибудь. Дѣлали свѣчи изъ китоваго мозга, или *спермацета* — дорого: обливали сальныя свѣчи восковою коркою — неудобно, и все так дорого; отбѣливали, вывѣтривали сало, мѣшали его со всякою всячиною — все не было толку. Наконецъ явился во Франціи Профессоръ, ученымъ образомъ принявшійся разлагать сало, узнавать сперва его составъ, и потомъ уже думать о *промышленомъ* приложеніи *ученыхъ* изслѣдованій. Это былъ нѣкто Шеврель (Chevreuil). Опыты его показали, что какъ все другое — молоко, воскъ, кровь — сало также состоитъ изъ двухъ частей, или твердаго и жидкаго вещества. Первое назвалъ онъ *стеариномъ* (отъ Греческаго слова: *ςέαρ, жиръ*), а второе *олейномъ* (отъ Греческаго *ἔλαιον*, елей, масло). Онъ

się z mieszkańcami miasta, uchwaliła, że w przypadku oblężenia, nie wprzód się podda, aż póki nie będzie zrobiony wyłom, któryby ułatwił wejście. Robotami około uzbrojenia i utwierdzenia Genewy kieruje znany ze swego odważnego charakteru i nader zasłużony Półkownik Massé.

Berna, 4 Października.

Sejm postanowił jednomyślnie odpowiedzieć na notę francuzką w duchu instrukcyi kantonu Zurychskiego, *że przez wydalenie Ludwika Napoleona, rzecz jest załatwiona.* Do zredagowania odpowiedzi na powyższej zasadzie, wyznaczona została kommissya z grona sejmu.

Dnia 5.

Królowa Grecka, bawiąca tu czas niejaki ze swemi rodzicami, wróciła niedawno z podróży, odbytej w góry; zabawi u nas aż do 8 b. m. Monarchini przechadza się często w naszych pięknych okolicach, obfitych w najcudniejsze widoki, i codziennie się zachwyca rozkoszném położeniem pięknej doliny nad rzeką Aar. Królowa obchodzić będzie w Bernie rocznicę swoich urodzin (7-go Października), następnie uda się przez Simplon, Medyolan, Wenecyą i do Tryestu.

— Przed kilką dniami znajdowali się tu dwaj sławni badacze natury, Xiąże Karol Musignano (Bonaparte) i Lord Buckland; oba miewali częste narady z innymi uczonymi. (*G.R.K.P.*)

Turgowia, 5 Października.

Słychać, że Ludwik Napoleon Bonaparte, ma zamiar zaprosić na ucztę pożegnalną, wszystkich strzelców kantonu Turgowii i St. Gallen.

— Gazeta powszechna Lipska donosi z Szwajcaryi pod dniem 2 Października: „Pokoj między Francyą i Szwajcaryą. Wczoraj otrzymał Xiążę Montabello depesze z Paryża, w których rząd Francuzki oświadcza, że przestaje na wydaleniu się z Szwajcaryi pretendenta.”

Szwic, 28-go Września.

Tutejsza wielka Rada poleciła swoim deputatom na sejm, mający się odbywać 1-go Października, aby z powodu zmiany okoliczności, głosowali za uwiadomieniem Posła Króla Francuzów o nowém położeniu rzeczy, i aby we wszystkiém tém działali, co może zapewnić utrzymanie przyjacielskich stosunkow między Francyą i Szwajcaryą, z pilném baczeniem na nienaruszenie jej praw. (*G.R.K.P.*)

Turcya.

Stambuł, 18-go Września.

Słychać, że między W. Brytanią, a Portą Ottomańską, zostało zawarte przymierze odporne i zaczepne przeciwko Persyi. Nie przestają wysyłać wojska do Azyi i w inne strony; toż samo dzieje się z zaopatrzeniem wszystkich twierdz tureckich w żywność i ammunicyę.

— *Morning-Chronicle* donosi z Konstantynopola: Dnia 12-go Września, wpłynęła do tutejszego portu część oddawna oczekiwanej floty angielskiej, złożona z okrętów liniowych: *Princesse Charlotte*, *Asia*, *Rodney*, *Pembrocke* i *Minden*, tudzież fregata *Bellerophon* i bryg *Wasp*. Ma ona mieć na celu przywiedzenie Mehmed-Alego do poddania się warunkom traktatu handlowego, zawartego przez Portę z Anglią, gdyby się im opierał. (*G.R.K.P.*)

— Wiadomość, że Sułtan zniosł zwyczaj przedawania urzędow więcej dającemu, i że odtąd urzędnicy publiczni będą pobierali stałe pensye, sprawiła najpowszechniejszą radość, mianowicie pomiędzy klassą oświeceńszą. Mnóztwo osób podało prośby do Porty o pomieszczenie na urzędach. (*G.R.K.P.*)

Rozmaite Wiadomości.

Swiece Stearynowe.

Z powodu uznanej niedogodności świec łojowych, oddawna już przemyśliwano nad tém, jakby je ulepszyć, lub zastąpić. Robiono świece z mózgu wielorybiego, czyli olbrotu (*Sperma ceti*) — lecz te były drogie: oblewano świece łojowe warstą wosku — lecz te były niedogodne, i zawsze drogie; bielono, przewietrzano łój, mięszano go z różnemi dodatkami — i to, na nic się nie przydało. Znalazł się nareszcie we Francyi Professor, który sposobem naukowym zajął się rozbiorem łoju; śledził naprzód skład jego, a potém dopiero pomyślał o zastosowaniu *uczonych* śledzeń do *przemysłowości*. Professorem tym był *Chevreuil*. Doświadczenia jego przekonały, że jak mléko, wosk, krew, tak równie i łój składa się z dwóch istot, twardej i płynnej. Jednę z nich nazwał *stearyną* (z wyrazu greckiego: *ςέαρ* tłustość; tłuszcz), a drugą *oleiną* (z grec-

открылъ, что сальная свѣча плыветъ, коптится и воняетъ отъ присутствія въ ней *масла*, или *олеина*, и что если бы можно было отдѣлить олеинъ, и выдѣлать свѣчу изъ одного жира, или стеарина, она горѣла бы какъ восковая, безъ копоти, оплыву, вони, и прогорѣла бы долѣе обыкновенной сальной, если не наравнѣ съ восковою. И вотъ открытіе Шевреля было всѣмъ *извѣстно*, но до такой степени казалось неудобоприлагаемо къ фабрикаціи, что извѣстный химикъ Маббу, въ 1834 году, издавая свое полезное *Руководство къ дѣланію различныхъ сальныхъ свѣчъ*, упоминалъ о стеариновыхъ свѣчахъ, болѣе какъ о предметѣ любопытства, нежели какъ о предметѣ положительной пользы. Онъ говорилъ правда, что во Франціи дѣлаютъ стеариновыя свѣчи, и что даже *одинъ искусный фабрикантъ* дѣлаетъ ихъ въ Петербургѣ, но это, такъ же, какъ извѣстіе его о Г-нѣ Бакманѣ, будто бы *дѣлающемъ обыкновенныя сальныя свѣчи, похожія на стеариновыя, и даже лучшія и кои немного дороже обыкновенныхъ сальныхъ свѣчъ* — едва ли не были извѣстія, переданныя по слуху. По крайней мѣрѣ, мы давно видѣли образчики стеариновыхъ свѣчъ, слыхали объ нихъ, но въ продажѣ ихъ было весьма мало; онѣ являлись за рѣдкость, какъ спермацетовыя, и были едва ли не дороже восковыхъ, а уже гораздо ихъ хуже.

Только въ послѣдніе два, три года, во Франціи придумали и изобрѣли средство, очищать стеаринъ дешево и въ большомъ видѣ, завели фабрики стеариновыхъ свѣчъ, и польза ихъ открылась такъ явно, что торговля ими быстро распространилась. У насъ, Москвѣ суждено было выступить на работу стеариновыхъ свѣчъ первой, и въ прошломъ году вдругъ все тамъ бросилось на стеаринъ и на дѣланіе свѣчъ изъ него. Г-нъ Пецъ, химическій фабрикантъ, первый представилъ выдѣланные имъ образцы стеариновыхъ свѣчъ и олеина въ Московское Общество Сельскаго Хозяйства. Но почти тогда же Г. Профессоръ Гейманъ изъяснялъ производство стеарина, на читанныхъ имъ публичныхъ лекціяхъ Промышленной Химіи, и потомъ выработалъ свѣчи стеариновыя, вмѣстѣ съ лаборантомъ своимъ, Г-мъ Шмидтомъ. Генералъ-Маіоръ Пашковъ представилъ между тѣмъ отъ себя стеариновыя свѣчи въ Департаментъ Мануфактуръ и Внутренней Торговли, испрашивая привилегіи. Тутъ открылось, что въ Одессѣ давно уже завели стеариновую фабрику. Г-нъ Мильи, Парижскій фабрикантъ, предложилъ нашему Правительству прислать отъ себя мастера, и выучить безденежно всякаго, кто пожелаетъ. Московскій Аптекарь, Г-нъ Гмелинъ, и купецъ Жариковъ предъявили также свои стеариновыя свѣчи. Словомъ — секретъ являлся уже не секретомъ; оставалась бездѣлка — усовершенствовать, упростить способы выдѣлки, ибо все еще свѣчи стеариновыя у всѣхъ поименованныхъ нами лицъ, были и плохи, и дороги.

Въ прошломъ же году, пріѣхалъ въ Россію нѣкто Г-нъ *Каллетъ*, привезъ съ собою Парижскія стеариновыя свѣчи, доброты удивительной, и предлагалъ открыть секретъ ихъ за 50,000 рублей. Въ Петербургѣ, онъ не нашелъ охотниковъ на покупку секрета; въ Москвѣ понялъ всю важность этого дѣла, извѣстный многими заслугами отечественной промышлености, чиновникъ Министерства Финансовъ, Л. М. Самойловъ. Онъ немедленно составилъ компанію, въ которую вступили, Профессоръ Гейманъ, Гг. Высоцкій, Круберъ и купецъ Манухинъ, опредѣливши капиталъ компаніи въ 150,000 рублей. Компанія купила секретъ у Каллета, завела фабрику, получила (9-го Ноября прошлаго года) законное разрѣшеніе на свои дѣйствія, и вскорѣ открыла въ Москвѣ продажу стеариновыхъ свѣчъ, подъ названіемъ *Каллетовскихъ* (въ Парижѣ называютъ ихъ bougies du globe). На выставкѣ, которая сдѣлана была въ прошломъ году, въ Кремлевскомъ Дворцѣ, для Е. И. В. Государя Цесаревича Наслѣдника, Каллетовскія свѣчи были единогласно признаны превосходнѣйшими изъ всѣхъ, какія представлены отъ другихъ соискателей; Каллетовскимъ свѣчамъ цѣна въ Москвѣ, не смотря на щегольскую уборку и отдѣлку ихъ, 50 рублей за пудъ.

Компанія Каллетовскихъ свѣчъ не успѣваетъ теперь наготовиться своего товара. Такъ жадно расхватываютъ ихъ всѣ, что до сихъ поръ вся выдѣлка ихъ не удовлетворяетъ потребностей Москвы, и въ Петербургъ привозятъ ихъ вмѣсто гостинца; но это не можетъ продолжиться. Вѣроятно, другіе успѣютъ добыть секретъ Каллетовскій. Тогда понизится цѣна товара; онъ сдѣлается доступенъ и небогатымъ покупателямъ, будетъ предметомъ не только роскоши, но и пользы. (*О.Г.Ц.И.*)

ckiego ἔλαιον, olej) Tenże *Chevreuil* odkrył, że świéca łojowa topi się, kopci i swądzi z przyczyny znajdowania się w niej oleju, czyli *oleiny*, i że gdyby można było odłączyć oleinę i wyrobić świécę z samego tylko tłuszczu, czyli stearynu; paliłaby się jak woskowa, bez kopcenia, płynienia i swądu, i gorzałaby dłużej, niż zwyczajna łojowa, jeżeli nie tak długo, jak woskowa. Odkrycie *Chevreuila* wszystkim było *znane*, ale do tego stopnia zdawało się być niezastosowalném do fabrykacyi, że znany chemik *Mabbou*, wydając w r. 1834 swój użyteczny *Przepis robienia różnych świéc łojowych* napomknął o stearynowych, raczej jako o przedmiocie ciekawości, nie zaś jako o przedmiocie pewnego użytku. Mowi wprawdzie, że we Francyi robią świéce stearynowe, i że nawet *biegły jeden fabrykant* wyrabia je w Petersburgu, lecz to, podobnie jak doniesienie jego o P. Bakmanie, jakoby *robiącym zwyczajne świéce łojowe, do stearynowych podobne, a nawet lepsze, które oraz mało co droższe są od świéc zwyczajnych* — ledwie że nie jest wiadomością ze słyszenia powziętą. Myśmy przynajmniej oddawna widzieli próbki świéc stearynowych, słyszeli o nich, ale w handlu było ich bardzo mało; uchodziły one za osobliwość, równie jak i olbrotowe, i były niemal droższe od woskowych, lecz daleko od tych gorsze.

W ostatnich dopiero dwóch lub trzech leciech, pomyślano i wynaleziono we Francyi sposób oczyszczania stearynu tanio i w wielkiej massie, pozaprowadzano fabryki świéc stearynowych, i użyteczność ich tak widoczną się stała, że handel niemi wkrótce się rozszerzył. U nas, w Moskwie, zajęto się najpierwej robotą świéc stearynowych; jakoż w roku zeszłym wszyscy tam rzucili się razem do stearynu i robienia z niego świéc. P. *Petz*, fabrykant chemiczny, najpierwszy przedstawił Moskiewskiemu Towarzystwu Gospodarstwa Wiejskiego własne próbki świéc stearynowych i oleiny. W tymże samym prawie czasie Prof. *Heumann* wykładał, na swoim publicznym kursie Chemii przemysłowej, proces otrzymywania stearynu, i potém wyrabiał z niego świéce, wraz z laboratorem swym P. *Schmidtem*. Tymczasem Jenerał-Major *Paszkow*, złożył ze swej strony świéce stearynowe, w Departamencie rękodzieł i handlu wewnętrznego, prosząc o przywilej. Tu dopiero się odkryło, że w Odessie oddawna już założoną została fabryka stearynowa. P. Milli, fabrykant paryzki, oświadczył naszemu Rządowi chęć przysłania od siebie majstra, i wyuczenia tego processu, każdego, ktoby sobie tego życzył bezpłatnie. P. *Gmelin*, aptekarz w Moskwie, i kupiec *Żarykow*, złożyli także swoje świéce stearynowe. Słowem: — sekret przestawał już być sekretem; chodziło tylko o fraszkę — o wydoskonalenie, o uproszczenie sposobow wyrabiania: bo dotąd wszystkie świéce stearynowe osób wyżej wspomnionych były i nie najlepsze, i drogie.

W roku zeszłym przybył do Rossyi niejaki P. *Callet*; przywiózł z sobą świéce stearynowe paryzkie, zadziwiające dobroci, oświadczył gotowość wyjawienia sekretu za 50,000 r. as. W Petersburgu nie znalazł do tego ochotników; ale w Moskwie, pojął całą ważność tej rzeczy, P. *Samojłow*, urzędnik Ministerstwa skarbu, z wielu swych zasług w przemyśle krajowym znany. Zawiązał on zaraz kompaniję; do której przystąpili prof. *Heumann*, PP. *Wysocki*, *Kruber* i kupiec *Manuchin*, złożywszy kapitał spółki, 150,000 r. as. Kompanija, kupiwszy sekret u *Calleta*, założyła fabrykę, otrzymała (9 Listopada r. zeszł.) prawne zezwolenie na zajmowanie się swemi czynnościami, i wkrótce otworzyła w Moskwie dystrybucyą świéc stearynowych pod nazwiskiem *Kalletowskich* (w Paryżu, zowią je: *bougies du globe*). Na wystawie, urządzonej w r. z. w pałacu Kremlińskim, dla J. C. W. Cesarzewicza Następcy Tronu, świéce Kalletowskie jednomyślnie uznanemi zostały za celujące przed innemi, jakie dotąd przez różne osoby złożone były. Cena tych świéc, w Moskwie, pomimo całej elegancyi ich powierzchności i wyrobu, jest 50 r. as. pud.

Kompanija wyrabiania świéc Kalletowskich nie może teraz nastarczyć się swego towaru. Tak chciwie rozbierają je wszyscy, że dotąd cała ich produkcya nie zaspakaja konsumpcyi Moskwy, a do Petersburga przywożą je na prezent. Wszelako długo to potrwać nie może, i zapewne inni potrafią posiąść sekret *Calleta*. Zniży się wtenczas cena towaru, który stanie się przystępnym i dla niebogatych i będzie przedmiotem, nietylko zbytku, ale i użytku.

ВИЛЬНА. Типог. А. Марциновскаго. Печатать дозволяется. Октября 14 д. 1838 г. — Цензоръ Стат. Совѣт. и Кав. *Левъ Боровскій*.